

OBJAŚNIC (139) *vb pf*

o oraz a jasne (w tym w a 2 r. błędne znakowanie).

inf objaśnić (60). ◇ *fut* 1 sg objaśnię (2). ◇ 2 sg objaśniesz (2). ◇ 3 sg objaśni (25). ◇ 3 pl objaśnią (1). ◇ *praet* 2 sg m objaśniłeś, -eś objaśnił (2). ◇ 3 sg m objaśnił (18). *f* objaśniła (4). *n* objaśniło (3). ◇ 1 pl m pers objaśniliśmy (1) *SarnStat*, objaśnilichmy (1) *BibRadz*. ◇ 3 pl m pers objaśnili (6). ◇ *plusq* 3 sg m był objaśnił (1). ◇ *con* 1 sg m bym objaśnił (2). ◇ 3 sg m by objaśnił (3). ◇ *con praet* 3 sg by był objaśnił (1). *f* by była objaśniła (1). ◇ *imp* 2 sg objaśni (1), [objaśń]. ◇ *impers praet* objaśniono (2). ◇ *part praet act* objaśniwszy (3).

Sł stp notuje, *Cn brak*, *Linde XVI – XVII w.*

1. *Oświecić, rozjaśnić światłem; clarificare, lucere Vulg [kogo, co] (62)* : poźrzał na wŃchod ŃlŃcá á zarzá rožána/ Z oná pyękná modroŃciá nápoły zmieľžána. ObiaŃniłá wŃzytek Ńwiát *RejWiz* 108.

Frazy: »objaŃniła ŃwiatłŃŃ« (1): przythrefiło Ńię iz przyieźdzał ku onemu Dámáľžkowi. A náthychmiałt go wneth obiaŃniłá ŃwiátłŃŃ z niebá. *RejPos* 282v.

»ŃwiatłŃŃ objaŃniła« (1): [o Bogu podczas stwarzania Ńwiátłá] TedyŃ z komor Ńwych roľkazał wynidź iáľney ŃwiátłŃŃ/ ktora obiaŃniłá Ńpráwę twoię [quo appareret opus tuum]. *BibRadz* 4. *Esdr* 6/40.

Przen (59) : *Leop Ioann* 13/32; *WujNT* 389; moźeľž obiaŃnić ná onym wrzędźie Cnotę/ zaľługi/ dzieľnoŃŃ/ y Ńpráwy tve wľzędźie. *KlonWor* 14.

objaŃnić w kim (4): *Leop Ioann* 13/32; *RejAp* 34; A ty gdyźeŃ ieľt Bog wieczny [...]/ ábyŃ nas raczyľ záchowáć w pokoiu/ á to Ńwięte imię Ńwoie IEZVS obiaŃnić w náŃ *RejPos* 34v; *RejZwierc* 176.

objaŃnić czym (3): *BudBib Sap* 18/8; [BŃg chciáľ KoŃciŃł ŃwŃj] przeľiawnemi zaľługámi y náukami bľogŃľwionego Ianá Chryzoľtomá wyznawce twego y Biľkupá obiaŃnić. *LatHar* 447. *Cf* »objaŃnić rozumy«.

W charakterystycznych poľczeniach: objaŃnić Boga, cnotę, dzieľnoŃŃ, sprawy, zaľługi; objaŃnić chwaľą, náukami (2), *zaľługami*.

Zwroty: [»objaŃnić [u kogo] jasnoŃciá«: A teras obiaŃń mię ty oycze v fáme⁸⁰ ľiebie/ iáľnoŃŃciá ktorám miaľ przed tym niź Ńwiát byľ/ v ciebie *Leop Ioann* 17/5 (*Linde*).]

»objaŃnić rozumy [I pl]« (1): pociechá moźe być tym/ ktorým ten wľzechmogácy Pan/ nie objaŃniwŃzy ich wielkimi rozumy/ wielkimi náukámi/ raczyľ im dáć poznáć á doćiľnáć ľie do Ńwiętego Boľtwá Ńwoiego. *RejPos* 288.

»objaŃnić sprawy i poŃtępki« (1): przydzieľz do [...] práwego iuź vznánia Páná twoiego/ ktory tu iuź iáko ŃlŃnce Ńwiát obiaŃniá/ thák obiaŃni w tobie wŃzytki Ńpráwy y poŃtępki twoie. *RejAp* 34.

»złŃŃci objaŃnić« (1): ártýkuľ tego zakonu [obiecuje nam] [...] złŃŃci náľze ták obiaŃnić á tak wybielić iáko Ńnieg *RejPos* 171v.

Szeregi: »objaŃnić a oŃwiećić« (1): [ľudzie dziwowali Ńię] onemu Ńwiętemu żywŃtowi iego [pustelnika]/ y oney náuce iego ktorá Pan Bog byľ dziwnie w nim obiaŃnić á oŃwiećić raczyľ. *RejZwierc* 176.

»uwielbić a objaŃnić« (1): A gdy was w to baczenie przywiedzye dopiro mie iuź Ńzyrzey á gruntowniey vwielbi á obiaŃni przed wámi *RejPos* 131.

»objaŃnić a wybielić« (1): *RejPos* 171v *cf* »złŃŃci objaŃnić«.

a) *Oświecić, uczynić mądrym, zdolnym do czego [kogo, co] (46)* : *KromRozm II gv; RejAp AA6v; RejPos 16, 129v, 151, 285v, 287; Chryſte [...] tych ktorzy mię męczą/ obiášni y obroć fercá ku łobie. SkarŻyw 20, 27; [Pan Bóg] nas nawiedził z wyłokości Maieftatu łwego świętego. Aby obiášnił wſzytkich ktorzy w ciemnościách ſiedzieli ArtKanc A18v.*

objaśnić komu (3): im [*apostołom*] Pan obiášnił myłli á fercá ich iż go prawie poználi *RejPos 116v, 116, 286v.*

objaśnić czym (9): *RejWiz 51, 165v; RejZwierz 73v; RejAp AA4v, 94; náłz wſzechmogący Pánie/ pokornie cie proſimy [...] ábyś tákież racził obiášnić ty nędzne fercá náłze/ gwiazdą á promieniem łwiatłości Bołtwá twoiego RejPos 37v, 142v, 289; łprawcá wſzyłtkich rzeczy nigdy nie zgálzoną Pochodnią was obiášni *GosłCast 19.**

W połączeniach szeregowych (2): A on nas wſzyłtkich obiecuie miłościwie oświecić á obiášnić y ochłodzić/ á iuż ták ná włzem pociefzyć we wſzyłtkich łprawach náłzych. *RejPos 287, 285v.*

W porównaniu (1): [*Pan Bóg*] chce tu iáko łłóńce prawdą tákowego Obiášnić/ á iáko łnieg zbielić złóści iego. *RejWiz 51.*

W przeciwstawieniu: »załlepić ... objaśnić« (1): niewiernikom záłlepił y rozum y oczy/ tobie gi pewnie y otworzy y obiášni/ przez Ducha łwego świętego *RejPos 233.*

W charakterystycznych połączeniach: objaśnić gwiazdą, łaską łasną, mocą a zwierzchnością, nigdy niezgaszoną pochodnią, promieniem łwiatłości, sprawą (Bołtwa, Ducha ł.) (2); objaśnić miłościwie (2).

Zwroty: »objaśnić Duchem łw., przez Ducha łw., łaską Ducha łw.« [*szyk zmienny*] (4:3:1): Łaska ducha łwyatego racz obyášnyć ij ołwyecyc fercé twoye abi przijał pan bog tá ofyara łraku twoych *BierRaj 19; [Bóg Ojciec] podpomoże tobie obiášnić tich łmyłłow twoich/ przez Duchá ł. łwego. RejPos 116, 126, 126v, 151, 209v, 233; Bo ten iest obyczáy Bołkiego zrzádzienia: iłz tych ktore Duchem łwym ł. obiášnia/ záwždy do porzádných nauczyłcielow kołcielnych łług łwoich odfyła. SkarŻyw 27.*

»naukami objaśnić« (1): gdy cie Pan Bog poczyłiwemi náukámi obiášnić raczył/ gdy ty to pochwalilz iż j od iných pochwalono będzie. *RejAp AA4v.*

»objaśnić oczy« =*sprawić, że widzi się włáściwie* [*szyk zmienny*] (4): on ł czáłem łwoim widząc chutliwą myłł twoię/ obiášni łie tobie á obiášni oczy twoie/ ták iż będziełz mogł zrozumieć táiemnice piłma łwiętego *RejPos 112v, 129, 209v, 233.*

»objaśnić pochodnią serca« (1): A on prawie teraz obiášnił pochodnią fercá mego ktora iuż łnadz prawie byłá náwłłem zácmioná. *RejPs 25.*

»objaśnić prostotę« (2): [*Pan*] káždego ochłodzi/ iż kádemu [!] obiášni onę prołtotę iego/ á pociągnie go do łiebie *RejPos 286v, 289v.*

»objaśnić rozumy [*A pl*]« (4): [*Pan*] obiášni rozumy á łmyłły wálze. *RejPos 129v, 40v, 116, 290v.*

»(myłli i) serca objaśnić« [*szyk zmienny*] (19): racz miły panye obiášnic ciemne a nierozumne fercá náłłe *RejPs 112, 143v; Bo gdy fercé obiášnilz łwoią łáłką iáłną/ Iuż będzie pewnie łnádniey y o chmurę záłzłą. RejWiz 165v; Ráczyłz go [Ducha łw.] nam [...] zełłác [...] Boże Oycze [...] á obiášnić thy błędne á požádlive fercá náłłe RejPos 143; Ráczyłz tedy [...] Pánie [...] obiášnić ty záciemniałe á obłędne myłli y fercá náłłe RejPos 145v, 36v, 37v, 110v [2 r.], 112v, 116 (16).*

Szeregi: »objaśnić a (i) oświecić« [szyk 4:2] (6): *BierRaj* 19; A gdy iuż ták mocnie będziecie vfác iemu/ iż on miłościwie obiáñnić á oświećić będzie raczył mdłość rozumow wálznych. *RejPos* 290v, 40v, 110v *marg*, 285v, 287.

»otworzyć i objaśnić« (1): *RejPos* 233 *cf W przeciwstawieniu*.

»objaśnić a (i) o(b)żywić« [szyk 1:1] (2): *RejAp* 94; ieśliby ten Duch Pánłki nie obiáñnił á práwie nie ożywił vmyłłow nálznych [...] fłábeby były poštěpki nálże *RejPos* 143.

»sprawić a objaśnić« (1): [*Duch Św.*] obiáñni rozumy á fmyłły wálże. Przy tym też spráwi á obiáñni y ony ludzi kthore Pan Bog przeźrzał być sobie godne *RejPos* 129v.

2. *Uczynić zrozumiałym, wyjaśnić, usunąć wątpliwości; illustrare Modrz, JanStat; illuminare PolAnt; declarare JanStat [co] (37)*: vmyłliłem wálzym fłádkam naprzod prawdziwe wyrozumienie thych fłow obiáñnić/ ábyście wiedzieli iákim fmyłłem vżywálá ich Cerkiew á Oblubienica Páná Kriftułowá. *SarnUzn* Bv; *RejAp* AA3v; *CzechEp* 35, 59; *LatHar* 375.

objaśnić komu (4): Themuż też podał y rofkázania fwoie/ y moc wedle opifanych praw/ áby świádectw iego náuczał Iakobá/ á zakon iego/ obiáñnił Izráelowi. *BibRadz Eccli* 45/20[21]; *RejAp* 3; *RejPos* A6; *CzechEp* 376.

objaśnić czym (11): *RejPos* 126; *NiemObr* 68; Zdawná Doktorowie te obrzędy [*kościelne*] piánim obiáñnili. *LatHar* 81 *marg*. *Cf* »przykłady objaśnić«, »słowy objaśnić«, »wykładem objaśnić«.

objaśnić w kim, w czym (9): tedy wam tego będzie potrzebá/ áby Duch fwięty/ ktego ią wam thu zellę/ áby to w was poduľczył/ á obiáñnił tho w fercach wálznych/ ábyście to oczymá duľz fwoich á w myłłach fwoich vważyli *RejPos* 131; Pan ošťátek z miłofierdzya fwego będzie raczył obiáñnić w tobie. *RejPos* 236v, 117, 129v, 137v, 142v, 143v, 161, 245.

Ze zdaniem dopełnieniowym (1): wdzięczność tá/ kthora ma być w twarzy/ [...] ielt u páná Kořtki/ áni mogę/ ná nikim lepiej thego pokázác/ iáko ná pánie/ chcąc obiáñnić co to ielt/ co ia wdzięcznořcią zowę *GórnDworz* D8v.

W połączeniu szeregowym (1): áby ie [*książki*] nam y podác y obiáñnić y vtwierdzić w nas raczył *RejAp* 89.

W charakterystycznych połączeniach: objaśnić artykuły, obrzędy, pewność Pisma Św., rzecz(y) (4), sprawy, tytuły, wyrozumienie słow, zakon; objaśnić pożytecznie, szerzej, zacnie, zbawiennie.

Zwroty: »objaśnić barzo dokładnie« (1): [*król August*] obiáñniwłzy bárzo dokładnie té włzytki tytuły Práwá [...] Rozełłá po włzytkich Woiewódtwách *SarnStat* 101.

»objaśnić błędne mniemanie« (1): fie Pan fnádnie też obroći do niego/ á obiáñni á oświeći wnet ono błędne mniemánie iego. *RejAp* 14.

»jásniej objaśnić« (1): vciekay fie do Moizelzá á do Prorokow: tho ielt/ do tych kthorzy tobie lepiej/ iáñniey/ á fzyrzey wolá á náukę Páná twego/ obiáñnić Będá mogli *RejPos* A6.

»lepiej objaśnić« (2): *RejPos* A6; tę rzecź [*o Antychryście*] potym nieco lepiej y znáćniey obiáñnię/ áby wątpliwořć w tym żadna nie zořtálá. *CzechEp* 357.

»miejsce objaśnić« (2): mieyfcá ktreby fię mniey vmieiętnym przytrudnieyřszym zdály/ obiáñnilichmy po kraioch wykłády kroćiuchnymi *BibRadz* *5v; *KuczbKat* 410.

»przykłady [I pl] objaśnić« (2): Grzechy do niebá wołájące [...] ná rozmaitych mieścách w piśmie świętym rozgłószono/ y przykłady objaśniono. *LatHar* +++2; *PowodPr* 54.

»słowo objaśnić« [szyk zmienny] (4): thrzebá ábych sie trofzkę z rzeczą rozwiódł/ iżbym objaśnił to łowo miłość *GórnDworz* Kk8v; *RejPos* 143v, 161, 245.

»słowy objaśnić« (1): Ian/ rzecz tę słowy wyżłzey położonymi/ nam objaśnił *CzechEp* 376.

»tajemnicę objaśnić« (1): [Pan apostołom] przywiódł ku rozumieniu káżdą tájemnicę swoię/ zázwdy iá w nich objaśnił nádchnieniem Duchá świętego. *RejPos* 126.

»trudność objaśnić« (1): którzy tu do Kráková ná dzień piérwży Máíá blińko przyżłęgo ziechawży sie/ ftátutów práwnych trudność [...] objaśnił máią *SarnStat* 56.

»wykładem objaśnić« [szyk zmienny] (5): *BibRadz* *4v, *5v; *KuczKat* 410; Ma sie tedy o to ftárác wftáwcá/ áby ártykuły práwne krotkim wykładem objaśnił [*legem brevi addita interpretatione illustrare*] *ModrzBaz* 100; *WujNT przedm* 8.

Szeregi: »okazać i objaśnić« (1): Iuz tedy zá pomocą pańfką wezmę to przedsię/ czymbych zacność y pewnośc piłma s. okázác/ y ludziom błádzącym objaśnić mógł. *NiemObr* 68.

»objaśnić a oświecić« (1): *RejAp* 14 cf »objaśnić błędne mniemanie«.

»postanowić i objaśnić« (1): Wfzyłtko wobec y kázde z ofobná/ co iedno ná świętym Trydentfkim Concilium o Grzechu piérworodnym y o Vfpráwiedliwieniu poftánowiono y objaśniono/ przyzmuję. *WujJud* 26.

»przywieść ku rozumieniu i objaśnić« (1): *RejPos* 126 cf »tajemnicę objaśnić«.

»roztrząsnąć i objaśnić« (1): [katolicy takie miejsca z Pisma Św. spisali] y ták sie roftrząnęli y objaśnili/ że przeciw oftátni rozfádek o nich nawyżłzey zwierzchności zoftáwili. *WujNT przedm* 5.

»objaśnić i utwierdzić« (1): Trzebá [...] pińtno s. [...] do swey fzczerości przywieść/ y zdrowemi sie wykłády przeciw haeretyckim wykřetom objaśnić y wtwierdzić *WujNT przedm* 8. [*Ponadto w połączeniu szeregowym 1 r.*]

3. Pokázác, uczynić wiadomym, znanym; *illuminare, manifestare, revelare Vulg; declarare Calep; publicare JanStat* (35) : Declarare – Obiafznic, wilożic, declarowac. *Calep* 291b; *SarnStat* 1108.

objaśnić kogo, co komu (16): vmiłowałes prawdě/ niewiádomo á fkryte rzeczy mądrości twoiey/ objaśniłes mi [*manifestati mihi*] *Leop Ps* 50/8; *RejAp* 100, 192; [Pan] a thymi ktorzy nie dowierzáią iemu/ y dziś y zázwdy/ też pokrycie mowi/ á nigdy im práwie nie objaśni woley swey *RejPos* 154, 160, 287, 287v, 293, 316, 337; mąż żonę swą dwá álbo trzy kroć ma vpomiónać y infzym ludziem ma objaśnić zeninę tę krnábrność *BiałKat* 371; *WujNT Eph* 3/9; powodowa ftroná powinna tázde przed fádem w swéy żałobie pozwánemu objaśnić swą fkárgę/ álbo intentią *SarnStat* 823.

objaśnić co w kim [= przez kogo] (1): iżbys nád námi wypeñił ty wfzytki obietnice náłze/ ktoreś nam tu objaśnił/ iáko we żwierciedle/ w tym świętym Apoftole swoim *RejPos* 328.

objaśnić co w kim (5): potym Duch iego święty/ miał to objaśnić w nich. Iáko to y Apoftołom powieđał *RejPos* 53, 9v, 190v, 275, 339.

objaśnić co komu przez kogo, przez co (2): *RejAp* 89v; A fpráwiwfzy wfzytko zbáwienie náłze/ wftápiwfzy zálię do niebá w iedność Boftwá swe^{go}/ czyniác dofyc obietnicami swoim/ objaśnił á objaśnił tho nam Krześciánom przez Duchá swego s. *RejPos* 149.

objaśnić co czym (1): RejPos 338 cf »jaśnie objaśnić«.

Ze zdaniem dopełnieniowym [w tym z zapowiednikiem: to; iż(by) (2), co (1)] (3): RejPos 286, 338; Mnie namnieyżemu ze wżytkich świętych daná iest łáfká tá/ ábym miedzy Pogány przepowiedał niedościśle bogáctwo Chriřtułowe: á iżbym obiáśnił wżytkim ktory iest řzáfunek táiemnice zákrytey od wiekow w Bogu WujNT Eph 3/9.

W połączeniu szeregowym (1): [każdy oskarżony o złodziejstwo] powinien řwá niewinność łobie równémi w řtanie y w powadze řwiádky [...] obiáñić/ oczyřcić/ okázác SarnStat 703.

W charakterystycznych połączeniach: objaśnić fałsz, obietnice, rzecz, skargę, wyroki Boga, zdradę; objaśnić krześcijanom, ludziom, řwiátu (5), wszystkim, wiernym (2); objaśnić dowodnie, szeroko, szyrzej, po wszej szerokości.

Zwroty: »objaśnić Ewanjelijá« (1): Przecz Pan obyecał Ewányeliá s. przed řádem swoim obiáñić. RejPos 260 marg.

»jaśnie objaśnić« (2): wżytko iáñnie a widomie raczył ořwiecić á obiáñić řwięty m przyřciem á zyáwieniem řwoim. RejPos 338, 339.

»jawnie objaśnić« (3): [Pan] řłowo řwe prawdziwe na řwiecie iáwnie obiáñić raczył LubPs H4; RejPos 286, 339.

»niewinność objaśnić« (1): SarnStat 703 cf W połączeniu szeregowym.

»objaśnić prawdę« (1): thy otworzyřł á obiáñiřł káżdemu thę řzczyřá á nieomylná prawdę moię RejAp 192.

»objaśnić wolá řwá« [szyk zmienny] (3:1): [Pan] rořypał Bořtwo řwoie řwięte á wolá řwá řwiętá po wżytkiemu řwiátu/ á práwie iá obiáñić raczył RejPos 260, 190v, 260, 339.

Szeregi: »objawić a (i) objaśnić« (3): żaden nie pozna oycá áż komu go ten řwięty řyn iego/ ktory iest obraz á řftność iego/ obiáwić á obiáñić będzyc raczył. RejPos 287, 149, 287v.

»odkryć a objaśnić« (1): [Duch řw.] odkryie á obiáñi řáłř á zdradę [...] przeciwnikow RejAp 171.

»objaśnić a (i) okázác« [szyk 2:2] (4): poduřzczyć raczył Tomářzá řwiętego/ áby go pythał o tę drogę/ áby iá iefzcze řzyrzej á beřpieczniey obiáñić á okázác thym wiernym raczył RejPos 293, 35, 275v, 286.

»objaśnić i opowiedzieć« (1): Pan miał rozmowy z zwolenniki řwoiemi/ w ktorych y wiele náuk/ y wiele otworzonych táiemnic řwoich/ y piřmá řwiętego/ im obiáñić y opowiedzyeć raczył RejPos 316.

»objaśnić a ořwiecić« [szyk 2:7] (3): [Pan] iáñnie á iáwnie obiáñi á ořwieci řwięthá wolá řwoię RejPos 339, 337, 338.

»otworzyć a objaśnić« (1): RejAp 192 cf »objaśnić prawdę«.

»objaśnić a oznajmić« (1): Pan nářł obiecał nam wiernym řwoim przez ony gromy řwóch řwiętego/ obiáñić á oznajmić ony táiemnice RejAp 89v.

»rozszyrzyć i (a) objaśnić« (2): RejPos 64; teyże iá też wolności chcę wżyć/ áby mi to wolno było/ rzecz řwoię rořzyrzyć y obiáñić NiemObr 31.

»zjawić a objaśnić« (1): thá oblubienicá zyáwiłá á obiáñiłá řwiátu tego wdzięcznego řyna řwego RejAp 100.

Przen [co] (1) : Głos Pánfki przypráwiájący Ielenie/ y obiáfní gęłtwy [revelabit condensa] á w kościele iego wfiyftcy będą mowić chwałę. Leop Ps 28/9.

4. *praw. Obwieścić, ogłosić z mocą prawną; declarare JanStat [co] (5) : [Koncilijum Konstantynopolskie] ták ten ártykuł obyáfníło: Wyerzymy w duchá S. páná/ á ożywyájącego/ z oycá pochodzącego. KromRozm III C5, C5v; LatHar 201.*

Szereg: »objaśnić, (i) wyłóżyć« [szyk 1:1] (2): [artykuły] przez rozdźielenia y zámknienia niżéy nápiśáné obiáfníłifmy/ wyłóżyli [declaravimus et elucidavimus] y przez nineyfzy líft obiáfniamy. SarnStat 1120, 101.

5. **[Rozjaśnić, uczynić jaśniejszym [co czym]: A gdy nim [pokostem] chcefz pozłotę albo málowanie objaśnić pędzlikiem zlekká pomufkuy/ á będzie piękne iáfne. SienHerb [586²]a.]**

Synonimy: 1. roświecać; 2. ukazać; 3. tłumaczyć.

Formacje współrdzenne cf JAŚNIEĆ.

Cf OBJAŚNIENIE, OBJAŚNIONY